

ธรรมานุศาสตร์

ประเพณีการลอยกระทง

“ประเพณี คือ สิ่งที่ประพடுத்தสืบ ๆ กันมา จนลงรูปเป็นแบบเดียวกัน” นี้คือคำอธิบายของพระยาอนูมานราชชน หรือ เสถียรโกเศศ” ผู้มีความรอบรู้ในเรื่องประเพณีดีที่สุดในประเทศไทย และท่านกล่าวว่าประเพณีมี ๓ ประเภท คือ

๑. จารีตประเพณี เกี่ยวกับเรื่องผิดถูกดีชั่วทางจารีตศีลธรรม
๒. ขนบประเพณี เกี่ยวกับเรื่องที่กำหนดความเป็นระเบียบแบบแผนไว้
๓. ธรรมเนียมประเพณี เกี่ยวกับเรื่องที่ยึดถือเป็นธรรมเนียมกันมาเท่านั้น

ในบรรดาสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ไทย “ประเพณีไทย” เป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่ง และประเพณีไทยที่คนไทยให้ความสนใจปฏิบัติสืบเนื่อง หรือสืบทอดกันมาเป็นเวลานานที่สุด คือ ประเพณีการลอยกระทง เพราะการลอยกระทงให้ทั้งความสนุกสนานรื่นเริง ให้ทั้งบุญกุศล ให้ทั้งการพบปะสังสรรค์ที่ดี ให้ทั้งบรรยากาศที่สดชื่นแจ่มใสภายใต้แสงจันทร์นวลโยในคืนเพ็ญเดือน ๑๒ และให้ทั้งศิลปะในการประดิษฐ์ตกแต่งรูปแบบต่าง ๆ ของกระทงอีกด้วย บางแห่งมีดนตรี มีภาพยนตร์ มีลำตัด มีลิเก มีการประกวดนางนพมาศ ทำให้บรรยากาศแห่งการพักผ่อนหย่อนใจหรือความร่าเริงสนุกสนานขยายวงกว้างออกไปอีก (ลอยกระทงปีนี้ ความบันเทิงบางอย่างอาจงด เนื่องจากเป็นช่วงเวลาแห่งการไว้ทุกข์ เหตุเพราะสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกสิ้นพระชนม์)

ประเพณีการลอยกระทงในประเทศไทย เท่าที่มีหลักฐานพอสืบย้อนไปในอดีต ได้พบว่า มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี และประเพณีการลอยกระทงนี้ก็ได้รับความสนใจจากคนไทยตั้งแต่สมัยนั้นมาจนกระทั่งสมัยปัจจุบันนี้

วัตถุประสงค์ในการลอยกระทง มีหลายอย่างด้วยกันพอประมวลได้ตามลำดับ ดังนี้

๑. เพื่อขอบคุณแม่พระคงคา(แม่น้ำ) ที่ให้น้ำสำหรับบริโภคและอุปโภคแก่คนเรา

๒. เพื่อขอขมาแม่พระคงคา ซึ่งบางครั้งคนเราอาจทำสิ่งสกปรกหรือทำอะไรที่ไม่ดีแก่แม่คงคา

๓. เพื่อบูชาท้าวพกาพรหมตามนิยายพื้นบ้านแต่ครั้งดึกดำบรรพ์

๔. เพื่อบูชารอยพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่บนหาดทรายแห่งแม่น้ำนัมมทา

ในปัจจุบันนี้ วัตถุประสงค์การลอยกระทงยุติลงด้วยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ คือ เพื่อบูชา รอยพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่บนหาดทรายแห่งแม่น้ำนัมมทา โดยเห็นได้จากคำกล่าวบูชา ก่อนลอยกระทงซึ่งมีข้อความว่า

“มะยัง โภณโต อิมินา ปะทีเปนะ นัมมะทายะ นะทียา วาลิกาปุลิเน มุนิโน ปาทะวะลัญชัง อะภิปูเชมะ สาธุ โน โภณโต อะยัง ปะทีเปนะ ปาทะวะลัญชัสสะ ปุชานิสังโส อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมบูชารอยบาทของพระพุทธเจ้า ที่ ประดิษฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำนัมมทา ด้วยกระทงประทีปนี้ ขออันิสงส์แห่งการบูชานี้ จง เป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข เพื่อความเจริญ แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนาน เทอญ”

ปีนี้วันลอยกระทงตรงกับวันอาทิตย์ ที่ ๑๗ พฤศจิกายนนี้ กองทัพอากาศ โดย สมส.ทอ. ชั้นสัญญาบัตร จัดประเพณีการลอยกระทง ณ บริเวณร้านค้าสวัสดิการ ทอ. ดอนเมือง เริ่ม ตั้งแต่เวลา ๑๗๐๐ น. เป็นต้นไป อย่าลืมนไปลอยกระทงสืบสานประเพณีกันนะครับ

อ้างอิง

กองอนุศาสนาจารย์ ยศ.ทอ. วารสารช่อคุณรายเดือน ประจำเดือน พฤศจิกายน ๒๕๒๗.

.....